Галина МОРАРАШ,

orcid.org/0000-0002-5975-075X

кандидат філологічних наук,

завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

ПВНЗ «Буковинський університет»

(Чернівці, Україна) *ggalya.morarash@gmail.com*

Квітослава МАТІЙЧУК,

orcid.org/0000-0002-3164-7937

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри іноземних мов

Буковинського державного медичного університету

(Чернівці, Україна) *matychuk@bsmu.edu.ua*

НАЦІОНАЛЬНО-МОВНІ КОНЦЕПТИ МОВОТВОРЧОСТІ ЄВГЕНІ ЯРОШИНСЬКОЇ

У статті проаналізовано національно-мовні концепти, що сформували мовотворчість Євгенії Ярошинської. На яскравих прикладах із різножанрової творчої спадщини, яка містить прозові та публіцистичні тексти й листи, проілюстровано любов авторки до рідної мови, України, свого краю, рідного села, побуту, традицій і звичаїв буковинців.

Письменниця показує, що для кожної людини її рідна мова, мова її дитинства і колискових пісень – це єдина скарбниця, з якої можна черпати перлини для вираження найглибших почуттів. У листах та устами своїх героїв Є. Ярошинська говорить про значення рідного слова та бажання розповсюджувати його.

Письменниця у своїх творах майстерно змалювала неперевершену красу свого краю, ментальність, побут і традиції земляків. Авторка описує оселі, трудові будні та свята, а щоб ці описи були повнішими, вона широко користується етнографічними деталями, як-от господарський реманент, домашнє начиння, оздоба інтер'єру й одяг.

Більшість персонажів Є. Ярошинської – це звичайні селяни, лагідні, привітні, добрі люди, які надзвичайно талановиті. Письменниця активно займалася фольклористичною діяльністю, тому прикметно, що у своїх творах вона описує буковинок, які складають надзвичайно чутливі народні пісні.

Є. Ярошинська ніколи не цуралася своєї землі, національності, мови. Вона любила одягатися по-народному й у своїх творах прагнула зафіксувати, зберегти всю неповторну красу української вишивки.

Письменниця, творячи різножанрову художню літературу, звертається до звичаїв і обрядів, якими наповнює свої твори. Особливо детально авторка описує буковинське весілля на селі, яке насичене цікавими традиціями, зворушливими словами малює колоритні картини народного побуту.

Родинне патріотичне виховання, живе спілкування з народом заклали основи світогляду Є. Ярошинської й відіграли важливу роль у формуванні національно-мовних концептів мовотворчості письменниці.

Активна життєва позиція Є. Ярошинської сприяла процесу утвердження на Буковині української національної ідеології, державницького патріотичного духу. Прикладом власного життя письменниця пробуджувала в земляків глибоке почуття патріотизму, самоповаги та шани до рідних просторів, почуття національної гідності.

Ключові слова: національна свідомість, рідна мова, Україна, Буковина, село, традиції, національний одяг.

Halyna MORARASH,

orcid.org/0000-0002-5975-075X

Candidate of Philological Sciences,

Head of the Department of Social Sciences and Humanities

Bukovinian University

(Chernivtsi, Ukraine) *ggalya.morarash@gmail.com*

Kvitoslava MATICHUK,

orcid.org/0000-0002-3164-7937

Candidate of Pedagogical Sciences,

Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages

Bukovinian State Medical University

(Chernivtsi, Ukraine) *matychuk@bsmu.edu.ua*

NATIONAL AND LANGUAGE CONCEPTS OF YEUVHENIA YAROSHYNKA LANGUAGE CREATIVITY

The article analyzes the national and language concepts that formed the language creativity of Yevhenia Yaroshynska. The author's love for her native language, for Ukraine, for her region, for her native village, for way of life, traditions and customs of Bukovinians has been illustrated on the vivid examples from the creative heritage of various genres, which contains prose and publicistic texts and letters. The writer shows that for each person their native language, the language of their childhood and lullabies – is the only treasure from which one can draw pearls to express the deepest feelings. In the letters and through the mouths of her characters Ye. Yaroshynska speaks about the meaning of the native word and the desire to spread it.

Each text of Ye. Yaroshynska begins with a description of nature. In her works the writer portrayed skillfully the unsurpassed beauty of her region, mentality, way of life and traditions of her compatriots. Sometimes in detail, and sometimes only in a few strokes, the author describes their homes, estates, working days and holidays. To make these descriptions more complete, she makes extensive use of ethnographic details such as household items, household utensils, interior decorations and clothing.

The vast majority of Ye. Yaroshynska's characters are ordinary peasants, gentle, friendly, kind people who are extremely talented, but there is no one to discover these talents. The writer was actively involved in folklore activities, so it is noticeable that in her works she describes the women of Bukovyna, who compose extremely emotional folk songs.

Ye. Yaroshynska never shunned her country, nationality and language. She loved to dress in a folk way and in her works she tried to capture and preserve all the unique beauty of the Ukrainian embroidery.

The writer, creating fiction of various genres, refers to the customs and rites which fill her works. The author describes the Bukovinian wedding in the village which is full of interesting traditions in particular detail and paints colorful pictures of folk life with the touching words.

Patriotic family upbringing and lively communication with her people laid the foundations of Ye. Yaroshynska's ideology and played an important role in the formation of national and language concepts of the writer's language creativity.

Ye. Yaroshynska's active position in life contributed to the process of establishing the Ukrainian national ideology and state patriotic spirit in Bukovyna. By the example of her own life, the writer awakened in her compatriots a deep sense of patriotism, self-respect and respect for their homeland, a sense of national dignity.

Key words: national consciousness, native language, Ukraine, Bukovyna, village, traditions, national clothes.

Постановка проблеми. У низці літературознавчих досліджень художній текст – це авторський плин свідомості, зафіксований у мовній формі, який передає ідейно-естетичну спрямованість поглядів автора, його емоції, оцінки, мовостиль і особливості світобачення. Текст у цьому ракурсі розглядаємо не тільки як лінійну структуру, послідовність речень, що формують змістову і формальну завершеність, а передусім як комунікативно-інтенційний знак – універсальний засіб вираження настанов творця тексту (дискурсу). Як зауважує С. Шабат-Савка, комунікативна інтенція виражає мовленнєвий намір, має філософське підґрунтя, передає цільові настанови спілкувальників. В адресантно-адресатному континуумі інтенцію співвідносять із суб'єктивно-модальним значенням, мотиваційною сферою мовної особистості (Шабат-Савка, 2014: 10).

На думку С. Єрмоленко, українській мовній особистості властивий найтривкіший українознавчий світогляд, національно-культурна самоідентифікація і мовна стійкість, що віддзеркалюється в національній картині світу (Єрмоленко, 2010: 120–123).

Кожен автор показує наступним поколінням свій особливий світ – світ емоцій, почуттів, оцінок. Мова творів письменника містить ключі

до відкриття таємниць авторського мовлення, його світоглядних позицій. За нашими спостереженнями, наскрізною ниткою, якою майстерно виткана вся творча спадщина Є. Ярошинської (1868–1904 рр.), є глибока любов до Батьківщини, до українського народу, до Буковини й буковинців, краси й природи рідних просторів. Мовотворчість Є. Ярошинської слугує яскравим зразком утвердження українознавчого світогляду. Прикладом власного життя письменниці пробуджувала в інших людей глибоке почуття патріотизму, самоповаги та шани до рідних просторів, почуття національної гідності.

Аналіз досліджень. Творчість Є. Ярошинської посідає важливе місце в історії української літератури кінця XIX – початку XX ст. Багатогранна й неймовірно талановита постать авторки потребує системного та всебічного дослідження, адже художній доробок письменниці являє собою цінний матеріал і для характеристики політики, культури, і загальної атмосфери на Буковині на зламі двох епох (Козинський, 2000).

У мовознавчому, літературознавчому, суспільно-політичному й історичному дискурсах життєвий і творчий шлях Є. Ярошинської досліджували В. Голубець, О. Гнатчук, М. Гуменюк, М. Гуць, І. Кейван, Л. Ковалець, Л. Козинський,

А. Коржупова, Г. Морараш, Ф. Погребенник, П. Стецько, М. Тарнавська, В. Филипчук. Науковці виокремили ідіолектні особливості творчої спадщини авторки; зосередили увагу на біографії письменниці, ідейно-тематичному діапазоні її творчості, на епістолярній спадщині, публіцистиці; визначали роль Є. Ярошинської у громадському, культурно-просвітницькому, феміністичному житті Буковини кінця XIX – початку XX ст. (Морараш, 2016).

Мета статті – розкрити національно-мовні концепти, які сформували мовотворчість Є. Ярошинської.

Виклад основного матеріалу. Є. Ярошинська і Буковина – це єдине ціле. Ця земля її зростила, і буковинській землі вона присвятила своє коротке життя. У всіх творах авторка прагнула показати неперевершену красу свого краю, природу, ментальність, побут буковинців, цим самим довести, що Буковина – це частина України, а не Австрії чи Румунії: *«Гувернантка була русинка з Галичини і навчала Марію не лиш багато позиточних речей, але й також називатися русинкою [українкою], вбиратися по-народному та не встидатися говорити по-руськи, як то часто у нас буває»* (Ярошинська, 1968: 99–100). У той час у колах інтелігенції вважалося ознакою поганого тону розмовляти українською мовою, її вважали мовою «музицькою». Саме тому 16-річна Є. Ярошинська, як і Ю. Федькович, С. Воробкевич, О. Кобилянська, перші свої твори писала німецькою мовою. Редактори видань, у яких друкувалися твори юної авторки, заохочували молоду письменницю і далі писати по-німецьки, однак вона вирішує інакше (Морараш, 2018).

Національна свідомість Є. Ярошинської активізується під впливом творчості Ю. Федьковича і газети «Буковина», яка почала виходити в 1885 р. та згуртувала навколо себе багатьох українських діячів. В епістолярній спадщині письменниці бачимо її чітку позицію. Наприклад, в автобіографічному листі до І. Левицького (1850–1913 рр.) Є. Ярошинська писала: *«В мені пробудилась національна самосвідомість, я сказала, що краще трудитись для свого народу, як для чужого, і під впливом таких думок написала-м повісточку «Уроєна слабкість», котру «Буковина» видрукувала. Се було для мене заохотою до писання по-руськи, бо хоть німецьке образване відчужило мене від свого, то все-таки на дні серця тліла любов до мого народу, его мови і пісні. З того часу залишила я майже по-німецьки писати, бо мені ходило о те, щоби вивчитись моєї рідної мови до такої степені, як вчила-м ся чужої»* (Ярошинська, 1968: 405); у

листі до О. Кобилянської: *«Знаєте, ліпше писати по-руськи, бо то все своє рідне <...>»* (Ярошинська, 1968: 400).

Письменниця показує, що для кожної людини її рідна мова, мова її дитинства і колискових пісень – це єдина скарбниця, з якої можна черпати перлини для вираження найглибших почуттів: *«Ся розмова провадилась між мамою й сином по руськи. Обоє були зворушені, тому й ужили тої мови, якою розмовляли з маленьку та яка їм у хвилях зворушення лізла сама на язик. Так уживають майже всі перекинчики в хвилях зворушення матірньої мови, бо лиш нею можна добре виразити найделікатніші почування»* (Ярошинська, 1903: 14). У кореспонденції й устами своїх героїв Є. Ярошинська говорить про любов до рідного слова та бажання розповсюджувати його: *«Се вже така наша руська доля, що ми чужими мовами послуговуємося. Кожда народність говорить своїм питомим язиком, лиш наша руська встидається свого і, скоро де в товаристві, зараз хапається чужого»* (Ярошинська, 1968: 138); *«Хто справді бажає живого руського письменства на Буковині, мусить писати готовою мовою буковинсько-руського простонароддя та двигати его, а вже тим самим розів'єся якнайкраще й руське письменство на Буковині <...>»* (Ярошинська, 1968: 356). На сторінках новели «Понад Дністром» письменниця наголошує, що кожен українець має читати українських класиків: *«Я думаю, що перше треба знати свою питому літературу, а потому братися до чужих, хоть з соромом мушу признатися, що й я не знаю ще своєї рідної літератури, а вже начиталась польських, німецьких та французьких творів чимало»* (Ярошинська, 1968: 100); *«Я приніс вам Шевченкового «Кобзаря»; его повинні ви насамперед перечитати. Потім письма Марка Вовчка, а наконєць оповіданя і драматичні твори Основ'яненка. Коли се прочитаєте, то принесу вам ще інших книжок. Я рад би, щоби вам наша українсько-руська література подобалася»* (Ярошинська, 1968: 112); *«То тепер краці будуть вам видаватись всі наші твори; в них лежить якийсь непонятний чар, чар свого рідного, питомого»* (Ярошинська, 1968: 100).

Є. Ярошинська бачила, що родини перекинчиків не тільки говорили чужою мовою, але й зневажали українську культуру, звичаї, навіть не одягалися по-народному. Вона розуміла, що це може призвести до загибелі нації. Письменниця пише в повісті «Перекинчики»: *«Так жадоба почесний і користолюбність винародовила не одну руську родину на Буковині, дала Волохам багато інтелігенції і щирих патріотів, бо вже нема більше*

запеклого Волоха, як Русин перекинчик» (Ярошинська, 1903: 8); «Не раз гірко було мені слухати, як сміялися з нашого народу, його мови, звичаїв, навичок: я сперечався з німцями, та, нарешті, мусив мовчати, бо кого, що мав я поставити їм проти їх авторитетів, проти їх культури <...>» (Ярошинська, 1968: 233).

Кожний твір Є. Ярошинської починається з опису природи. Природа на Буковині насправді чудова, вона здавна захоплює багатьох людей своєю красою. На цій території можна побачити і широкі лани, і високі Карпати. У новелі «Понад Дністром» головний герой Орест промовив слова, у яких він показав красу буковинського краю: «Добре моя сестра зробила, що післала мене сюди на Буковину. Які сі сторони гарні! За цілий день не найшов я одного поганого місця: всі місця і краєвиди чудово гарні, мовби їх який артист угрупував. От навіть ся стежечка, як красно вона поміж зеленю і цвітами в'єся <...> Найхто каже, що хоче, але нема нічого красшого над святу природу, та ще для нас, що родилися і виростили на селі. Як вирвешся з того проклятого міста, то біжиши, мов мала дитина, на село і не можеши ним доволі натішитися, бо там все таке природне, миле, любе <...> ті хати, соломою покриті та зеленими садами обведені, і ті поля, де красується жито, пшениця, де працює нарід, до которого моє серце рвєся, котрому я рад би допомогти, моєжите і мою працю посвятити» (Ярошинська, 1968: 95).

На тлі прекрасних «образків» авторка описує мальовничі буковинські села, які, мов маківки, вириваються із землі, садів та буйних лісів. Села на Буковині справді красиві, мов писанки. Зайдеш у село і дивуєшся, як гарно довкола: зелені сади, охайні подвір'я, чепурні хати із квітками. Є. Ярошинська любила село, вона народилася і зросла на селі, усе її життя було пов'язане із селом. Із сердечним хвилюванням показала письменниця своє рідне село Брідок у нарисі «Липа на межі»: «По правій руці стелеться моє любе село з високою церквою на середині; чепурні хати стоять близько себе, з-межи буйних садів визирають вони, мов сонечко з-за хмар. В тих хатах живе той нарід, котрий я знала, любила, котрого сумна, тужлива пісня пристала мені до серця, котрого горе, радість і щастє я ділила» (Ярошинська, 1968: 171); у новелі «Понад Дністром»: «Ціле товариство вишло вже з лісу і стало на невеличкій горбку, з которого видко було ціле село. Село, з великою, мурованою на середині церквою, з білими хатами та зеленими садами, виглядало дуже гарно. Здалека розлягався голосний спів веселих парубків, сміх дівчат та весела музика»

(Ярошинська, 1968: 100), у листах, зокрема до М. Павлика: «Тут, в нашій селі, то вже від повітря, від того здорового, чистого воздуха мусить ся бути здоровим та кремезним, а наш бистрий Дністер, де по два рази денно купаємося, додає ще більше сили і свіжості тілові та й духові» (Ярошинська, 1968: 389).

Так склалася доля письменниці, що кілька разів вона переїжджала з одного села в інше. В оповіданні «Липа на межі» Є. Ярошинська опише цю тугу: «Мені дуже жаль було покидати ті сторони, де я зросла, виховалася, перебула гіркі і солодкі хвили життя. Цілий день зійшов мені гей у темі; надвечір пустилася я на свій звичайний прохід, щоби ще раз подивитися на ті місця, де проводила веселі щасливі хвили, де марила, фантазувала про якесь ідеальне надземське бутє. От тут сі дерева, що украшають стежку понад яр, – кілька то раз бачили вони мене в різнім настрою, не раз у веселім, частійше у сумнім, але природа, свята природа, гоїла всі рани, бо хто схоче сумувати, побачивши перед собою так гарно розстелені образки, які я тепер перед очима маю? Чому не стануть вони цілющою водою, тим більше, коли вони належать до єго коханої землі. Я стою на високій горі, у котрій ніг широкий Дністер тихо пливе. На єго другім березі розлягаєся по одну руч село, по другу – густий ліс, що виглядає против заходячого сонця, мов м'який, оксамитовий ковець. Відтам чути щебет птахів, дзвінки ходоби, спів та гру пастухів» (Ярошинська, 1968: 171).

Більшість персонажів Є. Ярошинської – це звичайні селяни, лагідні, привітні, добрі люди, які надзвичайно талановиті. Письменниця активно займалася фольклористичною діяльністю, тому прикметно, що у своїх творах вона описує буковинок, які складають надзвичайно чутливі народні пісні: «От яка то перла з сеї дівчини, який в неї природний розум, талант, а що з неї буде? Зав'яне, як цвіт на сонці, не зрошена каплями роси. Я пізнав тепер, що межи народом суть такі жінки, котрі заслуговують на ліпшу долю, а просвічені жінки повинні всіма силами вивести селянок до самопізнання» (Ярошинська, 1968: 168); «Нібито хто складає співанки, як не дівчата та жінки, чоловіки співають лиш за війну та за горівку, а жінки так красно за милого, за милу, за сироту, геть за все» (Ярошинська, 1968: 168); «Дам до тих газет, щоби люди знали, що й дівчата на селі вміють пісні складати» (Ярошинська, 1968: 168). В епістолярній спадщині письменниця ділиться своїми враженнями про народну творчість із сучасниками, наприклад, у листах до М. Павлика фольклористка пише: «Потому, нагадавши раду

д. Купчанка, зачала-м наново збирати народні пісні і аж тепер уздріла-м, який чар в них» (Ярошинська, 1968: 379); «Посилаю Вам співанки, думаю, що вони Вам ся подобають, бо і я сі найліпше люб'ю. Кілько поезій в них лежить, чи ж годен і найбільший поет такий стих удати, як, наприклад, такий перший, за голуба» (Ярошинська, 1968: 382).

У творчій спадщині Є. Ярошинська розкриває нам не тільки надзвичайно талановиті риси буковинців, а й змальовує побут, житла, трудові будні та свята селян. Та щоб ці описи були повнішими, письменниця широко послуговується етнографічними деталями, як-от господарський реманент, домашнє начиння, оздоба інтер'єру й одяг. Такого «красного» одягу не можна знайти на цілій Україні, – сама природа створила його, у всій його красі. Жінки вигадували такі вишивки, що їм дивувався цілий світ, ці вишивки лягали в основу оздоблення сорочок, спідниць, кептариків. Буковинські жінки та дівчата досі бережуть цю традицію. Сама Є. Ярошинська прекрасно вишивала і передавала свої знання дітям. Вона дуже любила народні «строї», уважала, що народ у них вилив свою душу. І в багатьох творах показала, як одягалися буковинці в будні та свята, який одяг носив простий народ і більш багаті люди, змальовувала робочий одяг і весільні шати, вбрання молодих дівчат і старших жінок.

Хлопці на Буковині носили вишивані білі сорочки, гарний широкий пояс. Ось як змальовує Є. Ярошинська Ореста в новелі «Понад Дністром»: «Убраний був в легке сиве убранє. На грудях виднілась біла як сніг тоненька сорочка, котрої ковнір був двобарвним шовком вишитий, в руках ніс широкий білий солом'яний капелюх» (Ярошинська, 1968: 95).

Дівчата і хлопці одягалися, як вони вважали за потрібне: хто в національний одяг, хто у просту легку сукню, хто у стрілецький костюм: «<...> з-поза зелених сосен висунулася група молодих дівчат в народних строях. За дівчатами поступали два молодці, один у священичій одежі, другий у стрілецькім костюм» (Ярошинська, 1968: 96). Є. Ярошинська милується тим, як строї дівчат доповнюють красу літнього лісу, зливаються з нею в єдине ціле: «Ціла група становила дуже гарну картину на широкій ярким світлом освіченій прогаліні. Білі, багато шовком, сухозолотом та лілітками вишивані сорочки дівчат так і блистіли посеред окружуючої зелені, від котрої здавались ще білішими, ще прозорішими. Лілітки й сухозолото на них блищали від сонячного проміння в тисячу красок та додавали

однотайній зелені округ себе життя і блиску <...> Подорожній, що стояв над потоком, жалував, що не є малярем, аби сю прекрасну групу змалювати» (Ярошинська, 1968: 96).

Є. Ярошинська ніколи не цуралася своєї землі, національності, мови. Вона любила одягатися по-народному, сама собі вишивала прекрасні сорочки. Так, у листі до В. Ламанського Є. Ярошинська додає: «<...> узори, якими вишиває наш буковинський народ свою білизну, як сорочки, рушники і ін. Тому що ці узори не є взяті із модних журналів, а просто видумані народом, що становлять вони етнографічну достопамятність щодо народного розвитку в пластиці і орнаментиці» (Ковалець, 2014: 51–59). Письменниця й у своїх творах прагнула зафіксувати, зберегти кожний народний узор. В оповіданні «Проклятий млин» авторка змальовує одяг молоді: «<...> вона сиділа пишно, мов яка краля, прибрана була в тонесеньку, неначе кленовий лист, сорочку, повишивану гетьчисто самим шовком, пояс на ній шовковий, горботка сухозолотом переткана, ще й панчошки з панськими черевичками купив їй Петро до шлюбу. А що вже за коралі, – таких ще ніхто в селі не бачив. Аж шию їй вшивали ті п'ятдесят шнурків король, переміщуваних монетствами з самих золотих дукачів» (Ярошинська, 1968: 41).

Є. Ярошинська, творячи різножанрову художню літературу, апелює і до звичаїв, до обрядів, якими наповнює свої твори. Особливо детально авторка описує буковинське весілля на селі, яке насичене цікавими традиціями: «В залі позасідали всі на лавочці. На середину зали положили туалетове зеркало. Коло него посадили на кріслі Емілію, убрану тепер в шлюбний вінець. Потім винесли дружби на таці чіпок і почали з ним кругом молоді танцювати. Тимчасом матка, що стояла за Емілією, відчепляла їй вінець. Відчепивши, поклала его так, щоби молода не бачила, на тацю і прикрила хусткою, а чіпок причепила Галицькій на голову. Дружби обернули зеркало, і Галицька побачила себе вже в жіночому чіпку. Матка взяла її під руку і повела до молодого, передаючи ему его жінку та наказуючи, щоби її шанував.

Потім танцювали ще всі панни у вінці» (Ярошинська, 1968: 135); «Тепер ще мусили дружби танцювати з подарунками, які батько й матка молодим принесли. Дружби не вийшли також насухо, бо дістали від молоді гарні шовкові хустки, а від молодого срібні пушки та тютюн з вигравірованими своїми іменами» (Ярошинська, 1968: 136). Такі метафоричні моделювання у текстах письменниці перетворюються на своєрідні культурні знаки.

Є. Ярошинська у своїх творах правдиво, з великою любов'ю змальовує всі звичаї буковинської землі. На цій землі вона виросла і їй віддала свій щедрий талант. Письменниця показує складне життя простого народу, розповідає важку правду про його долю, водночас зворушливими словами малює колоритні картини народного побуту. У листі до Ю. Федьковича буковинка запевняє: *«Будьте пересвідчені, високоповажний пане, що я тої ради завсіди триматися буду й лише в користь мого бідного, но чесного народу руського писати»* (Ярошинська, 1968: 369). Саме любов до рідного народу, до його ества дала змогу письменниці створити неповторний авторський стиль.

Глибоку повагу до українців письменниця описує в кожному творі, і наголошує важливість позиції інтелігенції для пробудження національної свідомості селян: *«Любов до народу і праця повинні кожним живучим на селі освіченим чоловіком руководити та єму гіркі і нудні хвилі осолоджувати»* (Ярошинська, 1968: 101); *«Нарід всюди однакий, пані добродійко, – відповів Галицький, – се я знаю з досвіду; він всюди добрий, лиш се від інтелігенції залежить, як вона до него відноситься. Сприяє інтелігенція народові, то й він їй тою самою монетою відплачується»* (Ярошинська, 1968: 105); *«Сільські люди, відособлені від світа, раді кождому, хто до них навідається; вони сподіваються почути від него щось нового, цікавого та розірватися тим хоч на короткий час»* (Ярошинська, 1968: 116). Водночас Є. Ярошинська говорить, що простий «нарід» є основою нації: *«От удармося в груди та й скажімо собі правду, хто невдячний? Ми – інтелігенція, бо нарід без нас обійшов би ся, а ми без него ні»* (Ярошинська, 1968: 105); *«Чому ні, вона тримається тої засади, що не треба того цуратися, з кого жиєся. Зре-*

штою, вона, як і я любимо нарід, єго мову пісні, звичаї і обичаї» (Ярошинська, 1968: 104); *«Наш нарід най буде для нас всім, єго щастє най буде нашим щастєм, нашою метою життя»* (Ярошинська, 1968: 149).

Про свою невичерпну любов до рідного народу Є. Ярошинська говорить не тільки устами своїх героїв, а й ділиться цими почуттями в листах до сучасників, наприклад, до М. Павлика: *«Кілько раз мене мої подруги висміяли за мою демократію, як вони з мене кепкували, що я селян тримаю за людей, що я з тими розмовляю по-людськи, що восхищаюсь їх піснями і шаную їх обичаї. Но то мене не звело з дороги. Я все була і буду найбільшою приятелькою мого народу»* (Ярошинська, 1968: 371); до І. Левицького: *«На дні серця тліла любов до мого народу, єго мови і пісні»* (Ярошинська, 1968: 405); *«Відкрився мені весь скарб народної словесності, вся краса народної мови і поезія. Я пізнала, що сей наш народ, котрий другі народи називають некультурним, має великі інтелектуальні здібності, котрі нема кому розвивати, бо ледве хто єму сприяє»* (Ярошинська, 1968: 406).

Висновки. Є. Ярошинська як мовна особистість сформувалася під впливом історико-культурних, соціальних, національних чинників. Родинне патріотичне виховання, живе спілкування з народом заклали основи творчого світогляду письменниці й відіграли важливу роль у формуванні її мовистилію. Любов до рідної мови, України, Буковини, його історії, традицій – це національно-мовні концепти мовотворчості письменниці, якими пронизано всі твори авторки. Активна життєва позиція Є. Ярошинської сприяла процесу утвердження на Буковині української національної ідеології, державницького патріотичного духу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єрмоленко С. Формування української мовної особистості. *Українознавство*. 2010. № 1. С. 120–123.
2. Ковалець Л. «Я свій нарід ніколи не покину» : Євгенія Ярошинська у зв'язках із Володимиром Ламанським (спроба реставрації заретушованого). *Народна творчість та етнологія*. 2014. № 3. С. 51–59.
3. Козинський Л. Творчість Євгенії Ярошинської в контексті української літератури кінця XIX – початку XX ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01. Київ, 2000. 25 с.
4. Морараш Г. Діалект Євгенії Ярошинської : монографія. Чернівці : Друк Арт, 2018. 304 с.
5. Морараш Г. Діалект Євгенії Ярошинської : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Чернівці, 2016. 20 с.
6. Шабат-Савка С. Категорія комунікативної інтенції в українській мові : монографія. Чернівці : Букрек, 2014. 412 с.
7. Ярошинська Є. Перекиньчики : повість. Львів : Українсько-руська видавнича спілка, 1903. 196 с.
8. Ярошинська Є. Твори. Київ : Дніпро, 1968. 468 с.

REFERENCES

1. Yermolenko S. Ya. Formuvannia ukrainskoi movnoi osobystosti. [Formation of the Ukrainian language personality]. *Ukrainoznavstvo*, 2010, № 1, pp. 120–123 [in Ukrainian].
2. Kovalets L. M. "Ya svii narid nikoly ne pokynu" : Yevheniia Yaroshynska u zviazkakh iz Volodymyrom Lamanskym (sproba restavratsii zaretushovanoho). ["I will never leave my nation" : Yevhenia Yaroshynska in connection with Volodymyr Lamansky (attempt to restore the retouched)]. *Folk Art and Ethnology*, 2014, № 3, pp. 51–59 [in Ukrainian].

3. Kozynskyi L. V. Tvorchist Yevhenii Yaroshynskoi v konteksti ukrainskoi literatury kintsia XIX – pochatku XX stolittia : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk [Creativity of Yevhenia Yaroshynska in the context of Ukrainian literature of the late XIX – early XX centuries] : 10.01.01. Kyiv, 2000, 25 p. [in Ukrainian].
4. Morarash H. V. Idiolekt Yevhenii Yaroshynskoi : monohrafiia. [The idiolect of Yevhenia Yaroshynska: Monograph]. Chernivtsi : Druk Art, 2018, 304 p. [in Ukrainian].
5. Morarash H. V. Idiolekt Yevhenii Yaroshynskoi [The idiolect of Yevhenia Yaroshynska] : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk: 10.02.01. Chernivtsi, 2016, 20 p. [in Ukrainian].
6. Shabat-Savka S. T. Katehoriia komunikatyvnoi intentsii v ukrainskii movi : monohrafiia [Category of communicative intention in the Ukrainian language : Monograph]. Chernivtsi : Bukrek, 2014, 412 p. [in Ukrainian].
7. Yaroshynska Ye. I. Perekynchyky : povist. [Perekynchyky : a story]. Lviv : Ukrainian-Russian Publishing Association, 1903, 196 p. [in Ukrainian].
8. Yaroshynska Ye. I. Tvory [Stories]. Kyiv : Dnipro, 1968, 468 p. [in Ukrainian].